

Versie 29 september 2023, bijgewerkt t/m 22 september 2023.

Monitoring EU

VERTROUWELIJK

Contactinformatie

Prinses Margrietplantsoen 90
2595 BR Den Haag
Postbus 93158
2509 AD Den Haag
T + 31 (0)70 76 20 220
info@pensioenfederatie.nl
www.pensioenfederatie.nl

© All rights reserved. Pensioenfederatie, Den Haag, March 2022. Members of the Federation of the Dutch Pension Funds are authorized to use the content of this document without any prior consent. It is strongly advised to check the EU's websites for the most recent updates of the EU's policies.

Als je denkt dat da teen bepaald onderwerp niet is betrokken end at wel zou moeten zijn, neem dan contact met ons op.

Introductie.....	3
1. LAATSTE ONTWIKKELINGEN	3
1.1. Lopende consultaties – financiële sector.....	3
1.2. Nieuw in Q3 2023	4
1.3. EIOPA, ESMA & EDPS	6
1.4.1 EIOPA – European Insurance & Occupational Pensions Authority.....	6
1.4.2 ESMA – European Securities and Markets Authority.....	6
1.4.3 EDPS – European Data Protection Supervisor	6
2. ONDERWERPEN DIE ACTIEF OPGEPAKT OF GEMONITORD WORDEN	6
2.1. IORP II–herziening	6
2.2. Sustainable Finance	6
2.2.1 <i>Green bond standard</i>	7
2.2.2 <i>Taxonomie</i>	7
2.2.3 <i>Sustainable Finance Disclosures Directive (SFDR)</i>	7
2.2.4 <i>Corporate Sustainable Reporting Directive (CSRD)</i>	8
2.2.5 <i>Financiële benchmarks</i>	8
2.2.6 <i>European Single Access Point</i>	9
2.2.7 <i>Greenwashing</i>	9
2.3. Due diligence.....	10
2.3.1 <i>Corporate Sustainable Due Diligence Directive (CSDDD)</i>	10
2.4. MIFID	10
2.5. EMIR/ central clearing	10
2.6. Pension tracking systems.....	11
2.7. Insolventie	11
2.8. Fiscaal.....	11
2.8.1 <i>BTW</i>	11
2.8.2 <i>Belastingontwijking</i>	12
2.8.3 <i>Bronbelasting</i>	12
2.9. DORA – digital operational resilience for the financial sector.....	12
2.10. EPSR – European Pillar of Social Rights	13
2.11. Platformwerk	13
2.12. AML–CFT	14
2.13. Open Finance.....	14
3. Ontwikkelingen rechtspraak	16
3.1. Arbeids– en sociaalrecht.....	16
3.2. Belastingen en btw.....	18
3.3. Brexit.....	20
3.4. EMU en bankenunie	20
3.5. Insolventie	20
3.6. Internationaal privaatrecht en civiel	21
3.7. AML/CFT.....	21
3.8. Eigendom	21
3.9. AVG	22
3.10. Klachten in behandeling bij / door de Europese Commissie	28

Introductie

Doel van dit document is om ontwikkelingen in de Europese Unie te beschrijven die pensioenfondsen kunnen raken, zodat pensioenfondsen binnen commissies van de Pensioenfederatie samenwerken en gezamenlijk nagaan welke effecten regelgeving vanuit de Europese Unie op Nederlandse pensioenfondsen heeft.

Hoofdstuk 1 geeft een overzicht van onderwerpen waar nieuwe ontwikkelingen spelen sinds vorig kwartaal. Hoofdstuk 2 beschrijft ontwikkelingen in beleidsprocessen die reeds actief opgepakt of ten minste gemonitord worden. Hoofdstuk 3 gaat over rechtspraak.

Mist u zaken of heeft u actuele informatie nodig, laat het dan weten aan gerard.metske@pensioenfederatie.nl, martin.vanrossum@pensioenfederatie.nl, of matthies.verstegen@pensioenfederatie.nl.

1. LAATSTE ONTWIKKELINGEN

1.1. Lopende consultaties – financiële sector

Recente consultaties van de Europese Commissie die de financiële sector raken worden in deze paragraaf opgenomen. Het kan zijn dat pensioenfondsen geraakt worden. De vraag aan de commissies van Pensioenfederatie is of er redenen zijn om hierop te reageren.

Onderwerp: [Retailbeleggingen — nieuw pakket maatregelen om de participatie van de consument op de kapitaalmarkten te vergroten](#)

Soort besluit: voorstel voor een Verordening

Consultatieperiode: gesloten op 28 augustus

Maatregelen om het vertrouwensniveau voor retailbeleggers te waarborgen, onder meer door de participatie van de consument op de kapitaalmarkt te vergroten.

Onderwerp: [Een digitale euro voor de EU](#)

Soort besluit: voorstel voor een Verordening

Consultatieperiode: gesloten op 8 september

Introductie van een nieuw soort centralebankgeld, bedoeld voor kleine gebruik door consumenten, in kleine bedragen.

Onderwerp: [Bankenunie: Herziening van het kader voor bankencrisisbeheer en depositoverzekering \(richtlijn depositogarantiestelsels\)](#)

Soort besluit: voorstel voor een richtlijn

Consultatieperiode: gesloten op 30 augustus

Onderwerp: [Bankenunie: Herziening van het kader voor bankencrisisbeheer en depositoverzekering \(SMR-verordening\)](#)

Soort besluit: voorstel voor een Verordening

Consultatieperiode: gesloten op 31 augustus

Onderwerp: [Bankenunie: Herziening van het kader voor crisisbeheer en depositoverzekering \(richtlijn herstel en afwikkeling van banken\)](#)

Soort besluit: voorstel voor een Verordening

Consultatieperiode: gesloten op 31 augustus

Onderwerp: Betaaldiensten – herziening EU-regels (nieuwe verordening)

Soort besluit: [voorstel voor een Verordening](#); [herziening van een richtlijn](#)

Consultatieperiode: loopt tot 1 november

1.2. Nieuw in Q3 2023

In het tweede kwartaal kwamen drie wetgevende trajecten naar voren die invloed kunnen hebben op pensioenfondsen.

Onderwerp: [InvestEU-programma – tussentijdse evaluatie](#)

Soort besluit: Evaluatie

Consultatieperiode: gesloten op 10 mei

Onderwerp: [Herstel- en veerkrachtfaciliteit \(2020-2024\) – tussentijdse evaluatie](#)

Soort besluit: Evaluatie

Consultatieperiode: gesloten op 8 juni

Onderwerp: [Wetgeving voor de nettonulindustrie \(“Net Zero Industry Act”\)](#)

Soort besluit: voorstel voor een Verordening

Consultatieperiode: gesloten op 27 juni

Het voorstel stelt ambities voor productiecapaciteit van strategische duurzame technologieën binnen de EU. Het creëert de investeringsvoorwaarden om die ambities te behalen.

Onderwerp: [Modernisering van het digitale vennootschapsrecht](#)

Soort besluit: voorstel voor een Richtlijn

Consultatieperiode: gesloten op 9 juni

Dit initiatief inzake EU-vennootschapsrecht heeft tot doel: de transparantie over EU-ondernemingen te verbeteren door meer informatie op grensoverschrijdende basis beschikbaar te stellen; grensoverschrijdend gebruik van betrouwbare bedrijfsgegevens mogelijk te maken; en de EU-regels inzake vennootschapsrecht te moderniseren.

Onderwerp: [Btw — wijzigingen van de wetgeving inzake administratieve samenwerking](#)

Soort besluit: voorstel voor een Verordening

Consultatieperiode: gesloten op 3 augustus

Een wijziging van EU-regels inzake administratieve samenwerking en fraudebestrijding op het gebied van btw.

Onderwerp: [EU-klimaatdoelstelling voor 2040](#)

Soort besluit: Bekendmaking

Consultatieperiode: gesloten op 23 juni

Hiermee wordt een proces opgestart om een klimaatdoelstelling voor 2040 vast te stellen.

Onderwerp: [Europese wetgeving op het gebied van kritieke grondstoffen](#)

Soort besluit: voorstel voor een Verordening

Consultatieperiode: gesloten op 30 juni

Versterking van monitoringscapaciteit en het externe beleid van de EU inzake kritieke grondstoffen.

Onderwerp: [Screening van buitenlandse directe investeringen — evaluatie en herziening van het EU-kader](#)

Soort besluit: voorstel voor een Verordening

Consultatieperiode: gesloten op 21 juli

Aanscherping van regels die zijn bedoeld om de EU in staat te stellen potentiële risico's voor de veiligheid of de openbare orde die uit bepaalde transacties voortvloeien, te identificeren en aan te pakken.

Onderwerp: [Business in Europe: Framework for Income Taxation \(BEFIT\)](#)

Soort besluit: voorstel voor een richtlijn

Consultatieperiode: loopt tot 17 november

Dit initiatief voert gemeenschappelijke regels in aan de hand waarvan EU-bedrijven hun belastbare grondslag kunnen berekenen, terwijl het ook de toerekening van winsten aan verschillende EU-landen doeltreffender zal regelen, op basis van een formule. Daarnaast moet het de nalevingskosten helpen verlagen en een coherente aanpak van de vennootschapsbelasting in de EU tot stand helpen brengen.

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van onderwerpen die actief opgepakt of ten minste gemonitord worden door de Pensioenfederatie. In deze paragraaf worden de onderwerpen weergegeven waar sinds de vorige versie van dit monitoringsbestand ontwikkelingen op zijn geweest.

- IORP II: EIOPA publiceert op 28 september haar technisch advies voor herziening van de IORP II Richtlijn.
- SFDR: Een consultatie voor de herziening van de SFDR loopt.
- CSRD: De Pensioenfederatie heeft gereageerd op een consultatie over Nederlandse implementatie van de CSRD.
- CSRD: De Europese Commissie heeft CSRD-rapportagestandaarden gepubliceerd. Deze vergen een aanpassing in SFDR.
- European Single Access Point: Er is overeenstemming over het ESAP.

- Greenwashing: Europese en Nederlandse toezichthouders zetten zich in om greenwashing te bestrijden.
- Insolventie In de ECON-commissie van het Europees Parlement zijn voorstellen gedaan voor werknemersbescherming.
- Bronbelasting: De Pensioenfederatie heeft gereageerd op een wetsvoorstel.
- DORA: de Pensioenfederatie heeft gereageerd op consultaties over lagere regelgeving.
- Open Finance: de Pensioenfederatie reageert op een wetsvoorstel.

1.3. EIOPA, ESMA & EDPS

Hier worden de activiteiten van de Europese toezichthouders besproken.

1.4.1 EIOPA – European Insurance & Occupational Pensions Authority

Toezichthouder EIOPA brengt op 28 september 2023 technisch advies uit in het kader van de evaluatie en herziening van de Europese pensioenrichtlijn IORP II. De Pensioenfederatie heeft eerder gereageerd op een consultatie hierover.

1.4.2 ESMA – European Securities and Markets Authority

Er staan geen relevante consultaties open.

1.4.3 EDPS – European Data Protection Supervisor

Er staan geen relevante consultaties open.

2. ONDERWERPEN DIE ACTIEF OPGEPAKT OF GEMONITORD WORDEN

Deze paragraaf geeft een beschrijving van onderwerpen die actief opgepakt of ten minste gemonitord worden. **Onderdelen die nieuw zijn worden groen gemarkeerd.**

2.1. IORP II-herziening

Soort besluit: evaluatie en wijziging richtlijn

Consultatieperiode: loopt tot 25 mei 2023

Op 13 januari 2017 is de herziene IORP-richtlijn in werking getreden. De Europese Commissie bereidt een evaluatie van IORP II voor. Team Brussel is hier actief bij betrokken.

In juni 2022 heeft de Europese Commissie een Call for Advice naar de EIOPA gestuurd. EIOPA consulteerde in maart 2023 een [conceptadvies](#). **EIOPA zal in op 28 september 2023 haar technisch advies publiceren. Een wetsvoorstel voor herziening komt na de Europese verkiezingen van juni 2024 – en op zijn vroegst begin 2025. De Pensioenfederatie lobbyt actief richting EIOPA, AFM, DNB en SZW.**

2.2. Sustainable Finance

De EU implementeert maatregelen voor verduurzaming van de financiële sector. In juli 2021 heeft de Europese Commissie een nieuwe [strategie voor duurzame financiering](#) gepubliceerd.

2.2.1 Green bond standard

Soort besluit: Verordening

Consultatieperiode: x

De [European green bond standard](#) (EUGBS) geeft investeerders de mogelijkheid om in groene obligaties te investeren. Groene obligaties moeten worden belegd in activiteiten die voldoen aan de Europese Taxonomie. In april 2023 hebben Europese instellingen akkoord bereikt. Het wetgevingsproces is daarmee afgerond. De Pensioenfederatie heeft dit onderwerp gemonitord; PUOs hebben dit actiever gevolgd. Lees bijvoorbeeld [deze blog van PGGM](#).

2.2.2 Taxonomie

Soort besluit: delegated act

Consultatieperiode: x

De Taxonomie is een classificatiesysteem, waarbij een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten wordt opgesteld. Voor Pensioenfondsen is vooral de lagere regelgeving van de Europese Commissie bij artikel 8 van de Verordening relevant (Taxonomy Regulation). Deze delegated act gaat over de inhoud, methode, verslaglegging van informatie voor zowel financiële als niet-financiële activiteiten.

In mei 2022 maakt een Q&A van de EC duidelijk dat alle pensioenfondsen die zich als Art. 8 SFDR geclassificeerd hebben, de facto de Taxonomierapportage moeten doen.

Het Europese Platform voor duurzame financiering is in 2023 in [nieuw mandaat](#) doorgegaan. Dit keer is er geen betrokkene uit de Nederlandse pensioensector. Het Platform gaat aan de slag met de bruikbaarheid en doorontwikkeling van de Taxonomie.

2.2.3 Sustainable Finance Disclosures Directive (SFDR)

Soort besluit: Verordening

Consultatieperiode: loopt tot 4 juli 2023

De AFM heeft in november 2022 [onderzoek naar de implementatie van de SFDR door pensioenuitvoerders](#) gepresenteerd. De AFM concludeert dat de sector duidelijk stappen heeft gezet om de SFDR te implementeren. Het rapport geeft de sector daarnaast concrete aanknopingspunten om verbeteringen door te voeren. Zie [hier](#) de reactie van de Pensioenfederatie.

Tot juli 2023 liep een consultatie over een herziening van de regulatory technical standards. De sociale PAI-indicatoren zullen worden herzien, pensioenfondsen zullen transparanter moeten zijn over decarbonisation targets en er wordt gepoogd om de templates begrijpelijker te maken. De Pensioenfederatie heeft gereageerd.

In september heeft de Europese Commissie een [consultatie](#) gestart voor de herziening van SFDR. De Pensioenfederatie werkt aan een reactie.

2.2.4 Corporate Sustainable Reporting Directive (CSRD)

Soort besluit: voorstel voor een richtlijn

In juni 2022 is politieke overeenkomst bereikt. CSRD-rapportage gaat voorzien zien in de informatiebehoefte van de financiële sector onder de SFDR.

Grote pensioenfondsen met OOB-status zouden mogelijk onder de Nederlandse implementatie van de CSRD vallen, mits ze meer dan 500 werknemers hebben. De Pensioenfederatie is sterk van mening dat pensioenfondsen niet onder de CSRD vallen, omdat ze stichtingen zijn. De Pensioenfederatie wil voorkomen dat de CSRD van toepassing wordt op pensioenfondsen en is daarover in gesprek met Nederlandse ministeries. In september 2023 heeft het hierover een [consultatiereactie](#) ingediend.

EFRAG een organisatie voor internationale verslaglegging, heeft concept-Europese duurzaamheidsrapportagestandaard ontwikkeld. de zogenaamde [European Sustainability Reporting Standards](#) (ESRS). Vervolgens heeft de Europese Commissie in juni concept-standaarden gepubliceerd. Daarbij is de rapportagedruk voor bedrijven flink verlaagd ten opzichte van het advies van EFRAG. De Pensioenfederatie heeft in een [reactie](#) gepleit voor ambitieuze duurzaamheidsrapportage en goede afstemming met de SFDR-rapportageverplichtingen. De Europese Commissie heeft in juli de definitieve ESRS gepubliceerd. Bedrijven hoeven een ESG-impact niet te rapporteren als zij die 'niet materieel' achten.

In een [Q&A](#) geeft de Commissie aan dat aanpassing van de SFDR hierop benodigd is: "Further clarifications will be provided under the respective frameworks or related implementing standards regarding the approach to be taken when a company has assessed a datapoint derived from the SFDR, the BMR or the CRR as not material and has therefore stated "not material" in its reporting. Financial market participants and financial advisers may assume that any indicator reported as non-material by an investee company does not contribute to the corresponding indicator of principal adverse impacts in the context of the SFDR disclosures." Met deze aanpassing zal SFDR-rapportage werkbaar zijn.

2.2.5 Financiële benchmarks

Soort besluit: [Gedelegeerde verordening](#). Gepland voor Eerste kwartaal 2023.

De EU-regels moeten ervoor zorgen dat financiële indices betrouwbaar zijn. De regels worden strenger naarmate een benchmark signifikanter is, met de gradaties "niet-significant", "significant" en "cruciaal". Dit initiatief herzielt de berekeningsmethode voor "significante" benchmarks (voor de prijsstelling van bedragen vanaf 400 miljard euro). De Pensioenfederatie monitort de ontwikkelingen.

Onderwerp: [Duurzame financiering – ESG-ratings en duurzaamheidsrisico's in kredietratings](#)

Soort besluit: Voorstel voor een verordening

Consultatieperiode: feedbackperiode gesloten in juni 2022.

Het doel van het initiatief is versterking van de betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid van ESG-ratings. Bovendien wordt ernaar gestreefd dat ratingbureaus relevante ESG-**risico's** opnemen in kredietratings. Via PensionsEurope is een [consultatiereactie](#) gegeven. In juni 2023 is een [wetsvoorstel](#) gepubliceerd. De inschatting van de Pensioenfederatie is dat dit weinig impact heeft op pensioenfondsen en hun ESG-ratings. Daarom is niet op dit wetsvoorstel gereageerd.

2.2.6 European Single Access Point

Soort besluit: voorstel voor een richtlijn.

Er is politieke overeenstemming bereikt over het European Single Access Point (ESAP). Het ESAP wordt een Europees dataportaal waarmee investeerders gratis en gecentraliseerd toegang krijgen tot financiële- en duurzaamheidsinformatie die Europese bedrijven openbaar maken.

Vanaf 2030 zullen ook jaarverslagen en het beloningsbeleid van pensioenfondsen beschikbaar komen. Deze informatie wordt al gerapporteerd. Dit zal dus weinig tot geen extra inspanning vergen. Volgens het akkoord zal het ESAP-platform naar verwachting vanaf de zomer van 2027 beschikbaar zijn en in fases worden ingevoerd.

- Fase 1: zomer 2027: Short Selling Verordening, Prospectus Verordening en Transparency Richtlijn;
- Fase 2: 48 maanden na inwerkingtreding (naar verwachting begin 2028): Accounting Richtlijn (met daarin onder andere CSRD- en Taxonomiedata), SFDR, PEPP, MAR, UCITS, CRA Verordening, Benchmark Verordening, EuVECA, PRIIPs en EuSEF.
- Fase 3: 72 maanden na inwerkingtreden (naar verwachting begin 2030): data uit nog zo'n twintig stuks wetgeving, waaronder IORP II, CRR, MiFIR, EUGBS, AIFMD, SRD en de Audit Verordening/Richtlijn.

Zie de [Verordening](#) en de [aanpassingen in andere Europese regelgeving](#) als gevolg van ESAP.

2.2.7 Greenwashing

Op Europees en Nederlands niveau zijn er initiatieven om greenwashing van financiële producten tegen te gaan. In januari 2023 gaf de Pensioenfederatie een [reactie](#) op een consultatie van Europese toezichthouders hierover. In juni 2023 publiceerden [EIOPA](#), [EBA](#) en [ESMA](#) voortgangsrapporten over hun verkenning van greenwashing. Zij komen in mei 2024 met hun eindrapport.

De AFM geeft invulling aan de aanpak van greenwashing met de Leidraad Duurzaamheidsclaims. In juni 2023 is een [conceptversie](#) geconsulteerd. De Pensioenfederatie heeft in juli 2023 [gereageerd](#).

2.3. Due diligence

2.3.1 Corporate Sustainable Due Diligence Directive (CSDDD)

Soort besluit: voorstel voor een richtlijn

In februari 2022 publiceerde de EC een [voorstel voor een richtlijn](#) met verplichte due diligence voor het bedrijfsleven.

Kamerleden vanuit oppositie- en coalitiepartijen hebben in november 2022 een [initiatiefwet Duurzaam en Verantwoord Internationaal Ondernemen](#) (DVIO) gepresenteerd. Behandeling is stilgelegd in afwachting van het Europese wetgevingsproces.

De Pensioenfederatie valt liever onder Europese regelgeving, dan aanvullende nationale regelgeving. Daarom zouden beleggingen in scope moeten zijn van de CSDDD. De Pensioenfederatie wil dat de wetgeving zoveel mogelijk aansluit op de OESO Guidelines voor due diligence, die ondertekenaars van het IMVB-convenant al implementeren.

Het Europees Parlement stemde in juni 2023 in met een compromisvoorstel. Daarin zijn pensioenfondsen in scope, waarbij het risico op aansprakelijk weggelaten is, in lijn met OESO Guidelines. De [Pensioenfederatie verwelkomt dat](#).

Triloogonderhandelingen tussen de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad lopen. Een politieke overeenkomst wordt mogelijk eind 2023 bereikt.

2.4. MIFID

De laatste ontwikkelingen in de Markets in Financial Instruments Regulation (MiFIR) en Review of the Markets in Financial Instruments Directive (MiFID) hangen samen met de “consolidated tape”, een gecentraliseerde gegevensbank van marktgegevens van handelsplatformen in de hele Unie. Het doel is meer en grotere prijstransparantie tussen handelsplatformen bereiken. Behalve het eerder genoemde European Single Access Point (2.2.6) zijn de [Review](#) van European Long-Term Investment Funds (ELTIFs) Regulation en de Alternative Investment Fund Managers Directive (AIFMD) onderdeel van dit project.

2.5. EMIR/ central clearing

De European Market Infrastructure Regulation (EMIR) reguleert derivatentransacties. Sinds juni 2023 is de uitzondering voor de clearingplicht voor pensioenfondsen vervallen. Zij moeten nu derivaten via central counterparties (CCP's) clearen.

De Europese Commissie heeft in december 2022 een [wetsvoorstel](#) gedaan ter herziening van EMIR. De kern gaat over het locatiebeleid voor CCP's. De Commissie wil dat er een verplichting

komt voor clearing members en eindgebruikers om een percentage van alle derivatentransacties binnen de EU te clearen. De Pensioenfederatie verzet zich in haar [position paper](#) tegen gedwongen winkelnering. Het heeft ook een [verklaring](#) hiertoe ondertekend.

2.6. Pension tracking systems

Pension Tracking Services, zoals mijnpensioenoverzicht.nl, stellen individuen in staat om hun pensioenopbouw te volgen en waar nodig actie te nemen. Ze bestaan echter nog maar in een beperkt aantal lidstaten. De Pensioenfederatie onderschrijft het belang van de ontwikkeling van PTS'en in andere lidstaten.

De Pensioenfederatie draagt bij aan een Europees PTS: het European Tracking System on Pensions (ETS). Onder andere APG en PGGM zijn daar karrentrekker. Het ETS start in 2023 met de implementatie van een portaal waarin men informatie over hun pensioenen in verschillende Europese landen kan vinden.

2.7. Insolventie

Soort besluit: Richtlijn

De Europese Commissie heeft in december 2022 een voorstel gepubliceerd voor een richtlijn om het Europese faillissementsrecht verder te informeren. De Pensioenfederatie steunt dit initiatief, omdat het investeerders meer zekerheid geeft over afwikkeling van insolvente bedrijven. Het is tevens van belang dat de pensioenpremie bij gebruik van de 'pre-pack-methode' (voorbereiding van een faillissement door een stille curator) mét of zonder doorstart wordt betaald. De Pensioenfederatie heeft in maart 2023 [gereageerd op het voorstel](#). In de ECON-commissie van het Europees Parlement zijn [voorstellen](#) gedaan voor werknemersbescherming, in overeenstemming met de positie van de Pensioenfederatie.

De Pensioenfederatie heeft in januari 2023 de ministeries van Justitie & Veiligheid en Sociale Zaken en Werkgelegenheid gevraagd om ervoor te zorgen dat door een alternatieve vorm van (gerechtelijke) herstructurering (buiten faillissement) de pensioenpremievordering niet wordt afgestempeld. Verder is in februari 2023 ter feedback een concreet tekstvoorstel gedaan om de positie van deelnemers in een pensioenregeling te verbeteren.

2.8. Fiscaal

2.8.1 BTW

Met de btw-vrijstelling is een hoog bedrag aan beheerkosten gemoeid. Omdat de uitkomst onzeker is en de gevolgen hoog zijn is dit onderwerp als 'hoog risico' geoordeeld. De Europese Commissie zal met een voorstel komen voor btw rond financiële diensten. In november 2022 heeft de Commissie aan PensionsEurope laten weten dat de herziening van BTW-regels voor financiële diensten is uitgesteld om politieke en technische redenen.

2.8.2 Belastingontwijking

Belastingontwijking – bestrijding van het gebruik van brievenbusmaatschappijen en constructies voor belastingdoeleinden

Soort besluit: voorstel voor een richtlijn

Bij dit initiatief wil de EU voorkomen dat juridische entiteiten en structuren zonder substantiële bedrijfsaanwezigheid in de EU belastingvoordelen genieten. Tot april 2022 stond een [consultatie](#) open waarop PensionsEurope heeft gereageerd. Vanuit de Pensioenfederatie is de suggestie gedaan het FGR niet als (te verbieden) shell entiteit aan te merken.

Het Europees Parlement is klaar met haar positiebepaling. In belastingwetgeving heeft het Parlement echter geen bevoegdheden. De onderhandelingen in de Europese Raad verlopen zeer langzaam.

2.8.3 Bronbelasting

Bronbelasting – initiatief voor snellere en veiligere bronbelastingprocedures

Soort besluit: voorstel voor een richtlijn

De Europese Commissie heeft het FASTER in juni 2023 het [FASTER](#) initiatief gelanceerd voor verbetering van de bronbelastingprocedures voor niet-ingezeten investeerders. Het bronbelastinginitiatief heeft tot doel de lidstaten de informatie te verstrekken om fiscaal misbruik op het gebied van bronbelasting te voorkomen en tegelijkertijd een snelle en efficiënte verwerking van de verzoeken om teruggaaf en/of vermindering aan de bronprocedures van de teveel ingehouden belastingen.

In september 2023 heeft de Pensioenfederatie [feedback gegeven](#) op het wetsvoorstel. De Pensioenfederatie wil zekerstellen dat *Fondsen voor Gemene Rekening* gebruik kunnen maken van de sneller procedures. Het merendeel van het Nederlandse pensioengeld wordt immers via deze fondsen belegd. Verder zetten we ons in voor een gebalanceerde civiele aansprakelijkheid voor het rapporteren van juiste informatie, zodat custodians diensten durven aanbieden via FASTER-procedures. Het zou goed zijn als er minder uitzonderingen gelden voor EU Lidstaten om andere procedures voor te schrijven. En er past meer ambitie op belasting op rente-inkomsten.

2.9. DORA – digital operational resilience for the financial sector

Soort besluit: voorstel voor een verordening

Europese instituties hebben in juni 2022 akkoord bereikt over de [Verordening digitale operationele weerbaarheid \(DORA\)](#). Met deze verordening worden minimumvereisten voor digitale weerbaarheid voor financiële instellingen geharmoniseerd en regels gesteld om de digitale risico's bij uitbestedingspartijen beter te beheersen. Pensioenfondsen moeten vanaf 2025 voldoen aan de vereisten. Pensioenfondsen hebben nu al te maken met [DNB Good Practices Informatiebeveiliging](#). De Pensioenfederatie is met DNB en AFM in gesprek over eventuele aanvullende vereisten.

In juni 2023 heeft de Pensioenfederatie in een [consultatiereactie](#) bepleit dat PUOs geen kritieke ICT-dienstverleners zijn onder DORA.

In juni hebben Europese toezichthouders een eerste set lagere regelgeving geconsulteerd. De Pensioenfederatie geeft in [reactie](#) aan dat de voorstellen te strikt zijn en onvoldoende rekening houden met proportionaliteit en een focus op de grootste risico's. Ook zijn criteria voor classificatie van ICT-gerelateerde incidenten niet passend voor de pensioensector. Eind 2023 wordt een tweede set lagere regelgeving geconsulteerd. In Q2 2024 is alle lagere regelgeving definitief bekend.

2.10. EPSR – European Pillar of Social Rights

Met het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten stelt de Commissie initiatieven voor om de Europese pijler concrete invulling te geven.

Minister Van Gennip [informeerde](#) op 5 juli 2022 de Tweede Kamer over de hoofdlijnen van het arbeidsmarktbeleid van het kabinet. Op [16 december 2022](#) informeerde zij de Kamer over de handhaving van de Wet deregulering arbeidsrelaties. Vanuit de pensioensector is een werkgroep gevormd die deze ontwikkeling volgt en koppelt aan de conceptrichtlijn van de Europese Commissie over werkenden in de platformeconomie. De laatste brief van 3 april 2023 ([29 544 nr. 1176](#)) laat geen duidelijke nieuwe stappen zien. Daarom zoekt de Pensioenfederatie overleg met het ministerie van SZW en de Belastingdienst. Dat gebeurt in samenwerking met en ondersteuning van een opgerichte werkgroep.

2.11. Platformwerk

De ontwikkeling in de hoofdlijnenbrief van minister Van Gennip vertoont samenhang met het Commissievoorstel voor een richtlijn '[Bescherming werknemers/werkenden bij \(internet\)platforms](#)'. In de voorgestelde richtlijn wordt onder andere een het rechtsvermoeden van een arbeidsverhouding geformuleerd als werkenden zich via een app laten inhuren. In het derde kwartaal van 2022 is daarom een position paper uitgebracht.

Dit onderwerp hangt samen met een gesprek dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid met de Pensioenfederatie heeft i.v.m. de gerechtelijke uitspraken over Deliveroo, Booking.com etc. SZW ziet enerzijds risico's in het kader van 'geen premie, toch pensioen' en zou anderzijds witte vlekken willen bestrijden. De Pensioenfederatie denkt dat een aparte SBI voor het beschikbaar stellen van/ondernemen via een app zinvol is. Het richtlijn voorstel voorziet hier niet direct in, maar verwijst wel naar een nationaal raamwerk dat dit mogelijk kan maken.

Triloogonderhandelingen tussen de Europese Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie lopen. Het *juridisch vermoeden van werknemerschap* en de mogelijkheden voor de werkgever om dit vermoeden te weerleggen is waarschijnlijk het moeilijkste punt om

overeenkomst op te vinden. De Europese instelling bereiken mogelijk voor het eind van het jaar overeenstemming.

2.12. AML-CFT

Soort besluit: voorstel voor herziening van een richtlijn

Consultatieperiode:

Op 20 juli 2021 deed de Europese Commissie een voorstel om de bestaande richtlijn rond anti witwas- en anti-terrorismedinanciering te vervangen door een verordening die de bestaande regels overneemt, uniformeert en aanscherpt; de mogelijkheid tot lagere regelgeving introduceert; en een nieuwe autoriteit opricht (AMLA, EU Authority for anti-money laundering and countering the financing of terrorism) die nationale autoriteiten (DNB en de AFM) aanjaagt om actie te ondernemen.

Voor pensioenfondsen bestaat de mogelijkheid als 'laag risico instelling' te worden aangemerkt. Dat ontslaat niet alle pensioenfondsen van 'ken uw cliënt bepalingen'. De Pensioenfederatie reageerde eerder op de voorgenomen acties. Daarmee lijkt rekening gehouden met betrekking tot de 'ken uw client bepalingen' en veel van de andere bepalingen rond 'transacties'. Die raken pensioenfondsen niet materieel, althans niet anders dan nu.

Actuele informatie over de twee verordeningen zijn te vinden via [2021/0239 \(COD\)](#) – Ordinary legislative procedure (ex-codecision procedure); en [2021/0240\(COD\)](#) Anti-Money Laundering Authority (AMLA). Een werkgroep werkt op dit moment aan een servicedocument om de recente bevindingen van DNB naar de naleving van sanctieregelgeving aan te reiken. Daarna kijkt de werkgroep naar de eventuele implicaties van de nieuwe verordening.

Triloogonderhandelingen tussen Europese instituties lopen. De Pensioenfederatie belobbyt de partijen om pensioenfondsbestuurders niet meer als 'uiteindelijk begunstigde' (UBO) aan te merken. De Europese Commissie en Europese Raad hebben deze positie overgenomen.

2.13. Open Finance

Onderwerp: [Open Finance Framework](#)

Soort besluit: Voorstel voor een verordening

Periode: Gesloten in augustus 2022.

Dit initiatief moet gegevensuitwisseling en de toegang van derden mogelijk maken voor een breed scala aan financiële sectoren en producten.

De Pensioenfederatie heeft gereageerd op de consultatie en op het [discussion paper van AFM en DNB](#). Een Europese expertgroep open finance – met daarin Mladen Snacanin van PGGM – heeft ik oktober 2022 [een rapport](#) uitgebracht met haar adviezen.

[sector](#)

De Europese Commissie heeft in juni 2023 een voorstel voor de [Financial Data Access Verordening](#) gepresenteerd. De Pensioenfederatie publiceert haar position paper eind september.

Onderwerp: EIOPA [Consultation on Open Insurance: an explanatory use case in the insurance sector](#)

Consultatieperiode: sluit 24 oktober

De Pensioenfederatie reageert via PensionsEurope.

3. Ontwikkelingen rechtspraak

In deze paragraaf worden rechtszaken behandeld in het Europees Hof van Justitie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het geeft een overzicht van de status van rechtszaken, een korte beschrijving en waar nodig de inzet van de Pensioenfederatie. De uitspraken zijn afkomstig van de volgende nieuwsbrieven van Rechtspraak.nl met [Europese ontwikkelingen](#):

[Juli \(pdf, 1,2 MB\)](#)

[Juni \(pdf, 1,1 MB\)](#)

[Mei \(pdf, 1 MB\)](#)

In paragraaf 3.1 zijn wat zaken over ‘aanpassing van pensioenregelingen’ weergegeven. In paragraaf 3.8 staat algemenere uitspraak over eigendom.

De prejudiciële vragen die de Rechtbank Gelderland over btw heeft gesteld zijn nog eens opgenomen in paragraaf 3.2. In overleg met de stuurgroep btw en team Brussel wordt deze procedure in het oog gehouden. Aan deze paragraaf is een zaak uit Zweden uit de vorige rapportage blijven staan rond bronbelasting die al dan niet verschuldigd zou zijn (teruggevraagd kan worden) door pensioenfondsen. Binnenkort brengt de Pensioenfederatie een position paper uit waarin [het voorstel van de Europese Commissie voor snellere teruggave](#) wordt ondersteund.

Voor de werkgroep AVG zijn uitspraken over de AVG weergegeven. Zie daarvoor paragraaf 3.9. Het aantal zaken is net als in het eerste en tweede kwartaal van 2023 fors te noemen én relevant. Lezing wordt aanbevolen.

Sinds het vierde kwartaal 2022 zijn ook de twee klachten die zijn ingediend bij de Europese Commissie toegevoegd.

3.1. Arbeids- en sociaalrecht

HvJ – ARREST – 27 april 2023 – zaak C-681/21 – BVAEB – Oostenrijk – [ECLI:EU:C:2023:349](#)

– geen conclusie – arrest

[Gelijke behandeling](#) – [Ambtenaren](#) – [Pensioenuitkering](#) – [Aanpassing ten nadele van bevoordeelde groep](#) – [Richtlijn 2000/78/EG](#)

De vraag is o.a. of richtlijn 2000/78 in de weg staat aan een nationale regeling, die inhoudt dat een voorheen bevoordeelde groep ambtenaren met terugwerkende kracht niet langer recht heeft op pensioenbedragen die verschuldigd waren op grond van de aanpassing van het pensioen, en die er op deze wijze toe leidt dat ook de voorheen benadeelde groep ambtenaren geen recht heeft op deze pensioenbedragen, terwijl laatstgenoemde groep op die bedragen recht zou hebben wegens reeds door de rechter vastgestelde discriminatie op grond van leeftijd en het ten gevolge daarvan buiten toepassing laten van een met het

Unierecht strijdige nationale bepaling ten behoeve van de gelijkstelling met de voorheen bevoordeelde groep.

Hof: Artikel 2, lid 1 en lid 2, onder a), en artikel 6, lid 1, van richtlijn 2000/78/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich bij ontstentenis van een dwingende reden van algemeen belang verzetten tegen een nationale regeling die, om een einde te maken aan discriminatie op grond van leeftijd, voorziet in het met terugwerkende kracht gelijkstellen van de ouderdomspensioenregeling voor een groep ambtenaren die voorheen werd bevoordeeld door de nationale wettelijke regeling inzake rechten op ouderdomspensioen, met de pensioenregeling voor de groep ambtenaren die voorheen werd benadeeld door diezelfde wettelijke regeling.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 22 juni 2023 – zaak C-422/22 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Toruniu – Polen – [ECLI:EU:C:2023:512](#) – conclusie Intrekking A1-verklaring – Pensioeninstantie – Overlegprocedure – Verordening (EG) nr. 883/2004 – Verordening (EG) nr. 987/2009

De zaak gaat over een besluit waarbij op grond van verordening 987/2009 en verordening 883/2004 een A1-verklaring is ingetrokken door de pensioeninstantie.

De vraag is o.a. of een orgaan dat op eigen initiatief, zonder verzoek van een andere betrokken lidstaat, een A1-verklaring intrekt, verplicht moet zijn met het bevoegde orgaan van de andere lidstaat overeenstemming te bereiken over de verzekeringsdekking volgens regels die analoog zijn aan de regels van de artikelen 6 en 16 van verordening 987/2009, en te bepalen op welk moment de overlegprocedure moet worden ingeleid.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 5, 6 en 16 enerzijds en de artikelen 2 en 20 anderzijds van verordening (EG) nr. 987/2009, moeten aldus worden uitgelegd dat:

- een orgaan dat naar aanleiding van een op eigen initiatief uitgevoerde verificatie heeft vastgesteld dat het ten onrechte een A1-verklaring heeft afgegeven, deze verklaring kan intrekken zonder dat het voorafgaand daaraan een dialoog- en bemiddelingsprocedure met de bevoegde organen van de betrokken lidstaten hoeft in te leiden om de toepasselijke wetgeving vast te stellen.

- Dit orgaan is echter verplicht om de bevoegde organen van de betrokken lidstaten zo spoedig mogelijk in kennis te stellen van zijn intrekkingbesluit.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 20 januari 2023 (ECER 15.6.2023) – [C-196/23](#) – Fogasa

Beëindiging arbeidsovereenkomst – Pensionering werkgever – Collectief ontslag – Richtlijn 98/59/EG

Verzoekende partijen zijn op de hoogte gebracht van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst wegens pensionering van de werkgever, verweerder. Deze pensionering betekende de beëindiging van 54 overeenkomsten, waaronder die van de verzoekende partijen. De verzoekende partijen hebben een vordering ingediend tegen verweerder, deze vordering werd verworpen.

De vraag is of een wettelijke regeling die niet voorziet in een raadplegingsperiode in het geval van beëindiging van een groter aantal arbeidsovereenkomsten dan bedoeld in artikel 1 van richtlijn 98/59/EG, naar aanleiding van de pensionering van de werkgever, verenigbaar is met artikel 2 van deze richtlijn.

3.2. Belastingen en btw

Vanwege het belang van de procedures wordt deze passage herhaald vanuit de vorige rapportage. De Rechtbank Gelderland (Arnhem) legt (geparafraseerd) de prejudiciële vragen voor:

1. Is belangrijk dat de deelnemer individueel beleggingsrisico draagt **of** deelnemers als collectief (en niemand anders) risicodrager zijn?
2. Is belangrijk wat de **omvang** van het collectieve dan wel het individuele risico is?
3. Is belangrijk dat ook **andere** factoren de hoogte van de pensioenuitkering mede bepalen, zoals het aantal jaren van pensioenopbouw, de hoogte van het salaris en de rekenrente?

De gestelde vragen zijn via de volgende nummers te vinden:

- [ECLI:NL:RBGEL:2022:5656](#);
- [ECLI:NL:RBGEL:2022:5652](#);
- [ECLI:NL:RBGEL:2022:5653](#);
- [ECLI:NL:RBGEL:2022:5654](#); en
- [ECLI:NL:RBGEL:2022:5657](#).

De verwachting is dat het om de volgende dossiers gaat bij het EHvJ [C-644/22](#), [C-643/22](#), [C-642/22](#), [C-641/22](#) en Zaak [C-640/22](#) waarvan nog geen informatie beschikbaar is.

Het Europese Hof van Justitie zegt dat Pensioenfondsen gelijk worden gesteld aan collectieve beleggingsinstellingen (135 (1) (g) btw-richtlijn) als:

- (i) er sprake is van bijzonder toezicht;
- (ii) het fonds wordt gefinancierd door de deelnemers;
- (iii) de inleg wordt belegd volgens het beginsel van risicospreiding; én
- (iv) het beleggingsrisico wordt gedragen door de deelnemers.

De vier voorwaarden komen uit: HvJ 13 maart 2014, nr. C-464/12 ([ATP PensionService A/S ECLI:EU:C:2014:139](#)) en HvJ 9 december 2015, nr. C-595/13 ([Fiscale Eenheid ECLI:EU:C:2015:801](#)). De Hoge Raad stelde eerder: [...] het risico dat de deelnemers dragen bij de beleggingen van het Pensioenfonds en de doorwerking van het resultaat daarvan in de hoogte van hun pensioenuitkeringen **niet van voldoende betekenis is om deze gelijk te stellen** met het risico dat deelnemers van een icbe dragen. De hoogte van de pensioenuitkeringen die de deelnemers ontvangen, wordt in beginsel immers niet bepaald naar gelang de resultaten van de beleggingen van het Pensioenfonds, maar naar gelang het aantal dienstjaren bij de werkgevers en het bedrag van het gemiddeld verdiende loon (vgl. HvJ 7 maart 2013, *Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd*, C-424/11, [ECLI:EU:C:2013:144](#),

V-N 2013/28.17, punt 27). Eventuele reserveringen ten gevolge van meevallende beleggingsresultaten komen (uiteindelijk) ten goede aan de – collectiviteit van de – deelnemers, maar ook in dat geval worden de (aanspraken op de) pensioenuitkeringen berekend aan de hand van het aantal dienstjaren en het gemiddeld verdiende loon van de individuele werknemers en niet naar de vermeerdering van het vermogen van het Pensioenfonds.

Aan het oordeel dat een beleggingsrisico van voldoende betekenis ontbreekt, doet niet af dat niet is uitgesloten dat de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen niet worden geïndexeerd, dan wel worden verminderd. Dit risico is van een andere orde dan het risico dat deelnemers van een icbe op hun ingelegde gelden dragen als gevolg van tegenvallende beleggingsresultaten. Laatstgenoemd risico zal zich immers direct vertalen in een vermindering van de waarde van de deelgerechtigdheid. 2.3.4. Gelet op hetgeen hiervoor in 2.3.3 is overwogen, kan het Pensioenfonds niet als een gemeenschappelijk beleggingsfonds in de zin van artikel 135, lid 1, aanhef en letter g, van BTW-richtlijn 2006 worden aangemerkt. Dit betekent dat het vermogen van het Pensioenfonds niet is een ‘door een beleggingsfonds of beleggingsmaatschappij ter collectieve belegging bijeengebracht vermogen’ als bedoeld in artikel 11, lid 1, aanhef en letter i, onder 3°, van de Wet. ’s Hofs oordeel dat het beheer van het vermogen van het Pensioenfonds niet is vrijgesteld van omzetbelasting, is derhalve juist.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 1 december 2022 – zaak C-620/21 – MOMTRADE RUSE – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:952 – conclusie Belastingvrijstelling voor sociale diensten

Richtlijn 2006/112/EG. Verordening 904/2010. De vraag is o.a. of de richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat een handelsonderneming die in een lidstaat als aanbieder van sociale diensten is geregistreerd, zich op de richtlijn kan beroepen om aanspraak te maken op een belastingvrijstelling voor sociale diensten die zij aan natuurlijke personen die onderdaan zijn van andere lidstaten, in die lidstaten heeft verstrekt.

A-G geeft het Hof in overweging: Een particulier kan zich jegens de heffende lidstaat rechtstreeks beroepen op artikel 132, lid 1, onder g), van de btw-richtlijn, ondanks de daarin aan de lidstaten gelaten beoordelingsmarge. Dit geldt ongeacht of de plaats van de dienst wordt bepaald volgens het bestemmingslandbeginsel dan wel het oorsprongslandbeginsel en ongeacht of een tussenpersoon bij deze dienst betrokken is.

Artikel 132, lid 1, onder g), van de btw-richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat de ,betrokken lidstaat’, die het besluit tot erkenning van andere organisaties neemt, de lidstaat is waar de diensten daadwerkelijk worden verricht en waarvan de sociale stelsels normaliter deze diensten betalen. In het geval van grensoverschrijdende diensten kan dit ook een lidstaat zijn waaraan die richtlijn middels de bepalingen inzake de plaats niet de overeenkomstige heffingsbevoegdheid toekent.

Of de betrokken dienst een dienst is die nauw samenhangt met maatschappelijk werk en met de sociale zekerheid en voldoende is bewezen, moet daarentegen worden beoordeeld door de lidstaat waaraan de richtlijn via de plaats van een dienst de heffingsbevoegdheid toekent, en wel uitsluitend volgens zijn eigen recht [indien dit recht artikel 132, lid 1, onder g), van de btw-richtlijn correct omzet].

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Zweden – 24 januari 2023 (ECER 7.3.2023) – C-39/23 – Keva [e.a.](#) Vrij verkeer van kapitaal

Artikelen 63 tot en met 66 VWEU. Bij de geschillen in het hoofdgeding zijn drie pensioeninstellingen van het Finse bedrijfspensioenstelsel betrokken, die elk fondsen beheren of hebben beheerd in het kader van de Finse wettelijke regeling voor bedrijfspensioenverzekeringen. Tussen 2003 en 2016 hebben de drie Finse pensioeninstellingen dividenden van Zweedse vennootschappen ontvangen, waarover in Zweden bronbelasting werd geheven. Aangezien de dividenden niet werden belast bij de pensioeninstellingen in Finland, kon de Zweedse bronbelasting niet overeenkomstig het Noordse belastingverdrag worden afgetrokken. De pensioeninstellingen hebben de Zweedse belastingdienst verzocht om teruggaaf van de Zweedse bronbelasting vermeerderd met rente.

De vraag is onder andere of het feit dat door binnenlandse vennootschappen aan buitenlandse openbare pensioeninstellingen uitgekeerde dividenden aan een bronbelasting worden onderworpen, terwijl de overeenkomstige dividenden niet worden belast indien zij de eigen staat toekomen via zijn algemene pensioenfondsen, een dermate negatief verschil in behandeling betekent dat het een in beginsel door artikel 63 VWEU verboden beperking van het vrije verkeer van kapitaal inhoudt?

3.3. Brexit

Brexit: Europese Commissie startte in het eind 2022 vier nieuwe inbreukprocedures tegen het Verenigd Koninkrijk (ECER). Het gaat om accijnzen en douane maatregelen inclusief de handhaving van btw-regelgeving in verband met e-handel.

3.4. EMU en bankenunie

Geen relevante uitspraken of conclusies.

3.5. Insolventie

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 25 mei 2023 – gevoegde zaken C-583/21 t/m C-586/21 – NC, JD, TA en FZ – Spanje – [ECLI:EU:C:2023:435](#) – conclusie

Ontslag – Arbeidsovereenkomst – Overgang van onderneming – Notariaat – Richtlijn 2001/23/EG.

De zaak betreft een ontslag van een werknemer die een nieuwe arbeidsovereenkomst was aangegaan met een notariskantoor, nadat het dienstverband eerder was geëindigd omdat er een nieuwe notaris het kantoor heeft overgenomen. Tijdens de proeftijd van het nieuwe dienstverband heeft verzoeker zijn werkgever verzocht de instructies in het kader van de beheersing van de COVID-19-pandemie uit te voeren. Daarna is het dienstverband opgezegd.

Kan de overname door een notaris van het kantoor van zijn voorganger met het oog op het behoud van de rechten van de werknemers worden aangemerkt als een overgang van een onderneming?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1, lid 1, onder a), van richtlijn 2001/23/EG is van toepassing op de situatie waarin een notaris – die zowel openbaar ambtenaar is als particulier werkgever van het personeel dat bij hem in dienst is en wiens werkgeverschap wordt geregeld door het algemene arbeidsrecht en de betreffende sectorale collectieve arbeidsovereenkomst – het ambt en het protocol overneemt van de vorige notaris, de werkzaamheden op dezelfde werkplek met dezelfde materiële voorzieningen voortzet en het personeel van die vorige notaris overneemt.

Het is aan de nationale rechter om vooraf op basis van de door het Hof geformuleerde beginselen vast te stellen dat de werkzaamheden van een notaris in Spanje kunnen worden aangemerkt als die van een onderneming die een economische activiteit uitoefent en, voorts, in het licht van alle feitelijke omstandigheden, dat in het hoofdgeding is voldaan aan de vereisten om te kunnen spreken van een overgang van een economische eenheid die haar identiteit behoudt in de zin van richtlijn 2001/23.

3.6. Internationaal privaatrecht en civiel

Geen relevante uitspraken.

3.7. AML/CFT

Geen relevante uitspraken.

3.8. Eigendom

HvJ – ARREST – 20 april 2023 – zaak C-52/22 – BVAEB – Oostenrijk – [ECLI:EU:C:2023:309](https://eur-lex.europa.eu/eli/arb/2023/309)

– geen conclusie – arrest

Pensioenregeling voor ambtenaren – Aanpassing aan algemene pensioenregeling –

Ongelijke tijdstippen inflatieaanpassing – Richtlijn 2000/78/EG

Een nationale regeling bepaalt dat het ouderdomspensioen van de groep ambtenaren die uiterlijk met ingang van 1 december 2021 recht op een ouderdomspensioen had, pas voor

het eerst moet worden aangepast met ingang van 1 januari van het tweede kalenderjaar volgend op het ontstaan van het recht op het ouderdomspensioen, terwijl het ouderdomspensioen van de groep ambtenaren die pas met ingang van 1 januari 2022 recht op een ouderdomspensioen had of zal hebben, reeds voor het eerst moet worden aangepast met ingang van 1 januari van het kalenderjaar volgend op het ontstaan van het recht op het ouderdomspensioen. Staan artikel 2, lid 1 en lid 2, onder a), en artikel 6, lid 1, van richtlijn 2000/78/EG in de weg aan deze nationale regeling?

Hof: Artikel 2, lid 1 en lid 2, onder a) en b), en artikel 6, lid 1, van richtlijn 2000/78/EG verzetten zich niet tegen een nationale regeling die, teneinde de pensioenregeling voor ambtenaren geleidelijk op de algemene pensioenregeling af te stemmen, bepaalt dat het bedrag van het ouderdomspensioen van een categorie ambtenaren voor het eerst wordt aangepast met ingang van het tweede kalenderjaar na het ontstaan van het recht op pensioen, terwijl die aanpassing voor een andere categorie ambtenaren plaatsvindt vanaf het eerste kalenderjaar na het ontstaan van dat recht.

3.9. AVG

HvJ – ARREST – 4 mei 2023 – zaak C-300/21 – Österreichische Post – Oostenrijk – [ECLI:EU:C:2023:370](#) – persbericht – conclusie – arrest

AVG – Morele schadevergoeding – Verordening (EU) 2016/679

Österreichische Post verzamelt informatie over de politieke voorkeuren van de Oostenrijkse bevolking. Het doel is om voor haar adverterende klanten een doelgerichte verzending van reclame mogelijk te maken. Verzoeker, die geen toestemming had gegeven voor de verwerking van de gegevens, ergerde zich over het opslaan van zijn gegevens. Gelet op het ernstige innerlijke onbehagen meent verzoeker recht te hebben op een vergoeding van 1.000 EUR voor immateriële schade.

De vragen betreffen de toekenning van schadevergoeding bij inbreuk op de bepalingen van de AVG. Moet de eisende partij schade hebben geleden, of volstaat de inbreuk als zodanig voor de toekenning van schadevergoeding?

Het Hof oordeelt dat de inbreuk op de AVG op zich geen recht geeft op schadevergoeding. Daarentegen is het voor de toekenning van een recht op schadevergoeding niet nodig dat een bepaalde drempel van ernst wordt bereikt.

Hof: Artikel 82, lid 1, van verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat een inbreuk op de bepalingen van deze verordening op zich niet volstaat voor de toekenning van een recht op schadevergoeding.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling zich verzet tegen een nationale regel of praktijk op grond waarvan immateriële schade in de

zin van die bepaling slechts kan worden vergoed indien de door de betrokkene geleden schade een bepaalde mate van ernst bereikt.

Artikel 82 van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de nationale rechters bij de vaststelling van de hoogte van de schadevergoeding die op grond van het in dit artikel verankerde recht op schadevergoeding verschuldigd is, de interne regels van elke lidstaat inzake de omvang van de geldelijke schadevergoeding moeten toepassen, voor zover de Unierechtelijke beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid in acht worden genomen.

Hvj – ARREST – 4 mei 2023 – zaak C-487/21 – Österreichische Datenschutzbehörde en CRIF – Oostenrijk – [ECLI:EU:C:2023:369](#) – persbericht – conclusie – arrest

AVG – Recht op inzage – Reikwijdte – Kopie persoonsgegevens – Verordening (EU) 2016/679

Verzoeker heeft een kredietinformatiebureau om inzage in persoonsgegevens en om toezending van een kopie van de ten aanzien van zijn persoon verwerkte gegevens gevraagd. De gegevens zijn gedeeltelijk verstrekt, namelijk de opgeslagen gegevens werden in een tabel weergegeven. Andere bescheiden zijn niet verstrekt. Verzoeker heeft hierover een klacht ingediend bij de autoriteit voor de gegevensbescherming.

Vraag is onder andere of met het begrip „kopie” in artikel 15, lid 3, van verordening (EU) 2016/679 een fotokopie, een facsimile of een elektronische kopie van een (elektronisch) gegeven wordt bedoeld, of valt daar, uitgaande van de omschrijving van dit begrip in Duitse, Franse en Engelse woordenboeken, ook een „Abschrift”, een „double” („duplicata”) of een „transcript” onder?

Het Hof oordeelt dat het recht om een „kopie” te verkrijgen van persoonsgegevens inhoudt dat aan de betrokkene een getrouwe en begrijpelijke reproductie van al deze gegevens moet worden gegeven. Dit recht omvat het recht om een kopie te verkrijgen van uittreksels van documenten of zelfs van volledige documenten of databankuittreksels die deze gegevens bevatten, indien dit onontbeerlijk is om de betrokkene in staat te stellen de hem bij deze verordening verleende rechten daadwerkelijk uit te oefenen.

Hof: Artikel 15, lid 3, eerste volzin, van verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat het recht om van de verwerkingsverantwoordelijke een kopie te verkrijgen van de persoonsgegevens die worden verwerkt, inhoudt dat aan de betrokkene een getrouwe en begrijpelijke reproductie van al deze gegevens moet worden gegeven. Dit recht omvat het recht om een kopie te verkrijgen van uittreksels van documenten of zelfs van volledige documenten of databankuittreksels die onder meer die gegevens bevatten, indien de verstrekking van een dergelijke kopie onontbeerlijk is om de betrokkene in staat te stellen de hem bij deze verordening verleende rechten daadwerkelijk uit te oefenen, waarbij moet

worden benadrukt dat daarbij ook rekening moet worden gehouden met de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15, lid 3, derde volzin, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat het daarin bedoelde begrip „informatie” uitsluitend betrekking heeft op persoonsgegevens waarvan de verwerkingsverantwoordelijke een kopie moet verstrekken op grond van de eerste volzin van dat lid.

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 25 mei 2023 – zaak C-667/21 –

Krankenversicherung Nordrhein – Duitsland – [ECLI:EU:C:2023:433](#) – conclusie

AVG – Medische gegevens – Arbeidsongeschiktheid werknemer – Verordening (EU) 2016/679

Het betreft een geding tussen verzoeker en zijn werkgever, een medische dienst van een zorgverzekeraar (MDK). Met zijn eerste vraag wenst de verwijzende rechter te vernemen of artikel 9, lid 2, onder h), AVG aldus moet worden uitgelegd dat een MDK gegevens over gezondheid van zijn werknemer, die een voorwaarde voor de beoordeling van de arbeidsgeschiktheid van die werknemer vormen, niet mag verwerken. Aangezien de door verweerder verwerkte gegevens over gezondheid in de zin van artikel 9, lid 1, AVG zijn, moet allereerst worden onderzocht of de gegevensverwerking in het kader van het opstellen en opslaan van het deskundigenadvies reeds op grond van artikel 9, lid 1, AVG verboden is. Dit zou het geval zijn indien geen van de in artikel 9, lid 2, AVG genoemde uitzonderingen van toepassing is. De tweede vraag rijst alleen indien het Hof de eerste vraag ontkennend beantwoordt. In dat geval moet worden verduidelijkt welke eisen in het kader van de gegevensverwerking moeten worden gesteld aan de gegevensbescherming. Daarnaast moet ook worden verduidelijkt of de toelaatbaarheid respectievelijk de rechtmatigheid van de verwerking van gezondheidsgegevens tevens ervan afhangt of aan ten minste een van de in artikel 6, lid 1, AVG genoemde voorwaarden is voldaan.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 9, lid 2, onder h), en lid 3, en artikel 82, leden 1 en 3, van verordening (EU) 2016/679 moeten aldus worden uitgelegd dat zij niet verbieden dat een medische dienst van een zorgverzekeraar gezondheidsgegevens van een van zijn werknemers, die een voorwaarde voor de beoordeling van diens arbeidsgeschiktheid zijn, verwerkt.

Volgens deze bepalingen is een uitzondering op het verbod om persoonsgegevens over gezondheid te verwerken mogelijk wanneer die verwerking noodzakelijk is voor de beoordeling van de arbeidsgeschiktheid van de werknemer en voldoet aan de beginselen van artikel 5 en aan een van de rechtmatigheidsvoorwaarden van artikel 6 van verordening 2016/679.

De mate van schuld van de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker is niet bepalend voor hun aansprakelijkheid of voor de berekening van de hoogte van de immateriële schade die op grond van artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet worden vergoed.

Het aandeel van de betrokkene in het feit waaruit de verplichting tot schadevergoeding voortvloeit kan, naargelang het geval, bepalend zijn voor de in artikel 82, lid 3, van verordening 2016/679 opgenomen vrijstelling van aansprakelijkheid van de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 21 maart 2023 (ECER 19.5.23) – [C-200/23](#) –

Agentsia po vπισvaniyata

AVG – Verzoek tot wissen gegevens – Vennootschapsovereenkomst – Registratie in handelsregister – Taak algemeen belang – Richtlijn 2009/101/EG

Verweerder is deelnemer in een vennootschap die in het door verzoekster beheerde handelsregister is geregistreerd. Met het verzoek tot registratie is een vennootschapsovereenkomst ingediend die de namen van verweerder, haar identificatienummer, het nummer van haar identiteitsbewijs alsmede de datum en plaats van afgifte daarvan en haar adres bevatte. Verweerder heeft bij verzoeker verzocht om haar persoonsgegevens in de vennootschapsovereenkomst te wissen. Nadat de rechter in eerste aanleg de stilzwijgende afwijzing van verzoekster om de persoonsgegevens van verweerder te wissen, heeft vernietigd en de zaak voor een nieuwe beslissing heeft terug verwezen naar verzoekster heeft verzoekster in een brief aangegeven dat om te kunnen voldoen aan het verzoek om de persoonsgegevens te wissen een gewaarmerkte kopie van de vennootschapsovereenkomst zou moeten worden ingediend, waarin de persoonsgegevens van de deelnemers, met uitzondering van de wettelijk verplichte gegevens, onherkenbaar zijn gemaakt. Verweerder heeft zich rechtstreeks tot de rechter in eerste aanleg gewend en bezwaar aangetekend tegen deze brief met een eis tot schadevergoeding. De rechter heeft het bezwaar gegrond verklaard, deze uitspraak heeft verzoekster aangevochten.

De verwijzende rechter vraagt zich o.a. af of artikel 4, lid 2, van richtlijn 2009/101/EG aldus moet worden uitgelegd dat een lidstaat verplicht is om de openbaarmaking van een vennootschapsovereenkomst toe te staan wanneer deze behalve de namen van de vennoten ook verdere persoonsgegevens bevat. Kan – indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord

– ervan worden uitgegaan dat in de omstandigheden die hebben geleid tot het geschil in het hoofdgeding, de verwerking van persoonsgegevens door het agentschap voor registraties in de zin van artikel 6, lid 1, onder e), van verordening 2016/679 noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen?

HvJ – ARREST – 22 juni 2023 – zaak C-579/21 – Pankki S – Oost-Finland –

[ECLI:EU:C:2023:501](#) – persbericht – conclusie – arrest

AVG – Recht op inzage – Loggegevens medewerkers verwerkingsverantwoordelijke – Verordening (EU) 2016/679

Een werknemer en daarnaast ook klant van een financiële instelling heeft die financiële instelling verzocht hem in kennis te stellen van de identiteit van de personen die zijn persoonsgegevens hadden geraadpleegd in het kader van een intern onderzoek. Geconfronteerd met de weigering van de instelling om hem die informatie te verstrekken, heeft hij de zaak voorgelegd aan de rechter.

Strekt het recht op inzage in persoonsgegevens zich ook uit tot de loggegevens van de medewerkers die de persoonsgegevens van de betrokkene hebben verwerkt?

Het Hof oordeelt dat iedereen recht heeft om de datum en de redenen van de raadpleging van zijn of haar persoonsgegevens te kennen. Het feit dat de gegevensbeheerder zich bezighoudt met bankzaken heeft geen invloed op de reikwijdte van dat recht.

Hof: Artikel 15 van verordening (EU) 2016/679, gelezen in het licht van artikel 99, lid 2, van deze verordening, moet aldus worden uitgelegd dat het van toepassing is op een verzoek om inzage in de in dat artikel genoemde informatie wanneer de verwerkingsactiviteiten waarop dit verzoek betrekking heeft, zijn uitgevoerd vóór de datum waarop deze verordening van toepassing is, maar het verzoek na die datum is ingediend.

Artikel 15, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de informatie met betrekking tot de raadplegingen van de persoonsgegevens van een persoon, over de datums en de doeleinden van deze raadplegingen, informatie is met betrekking waartoe deze persoon krachtens deze bepaling het recht heeft van de verwerkingsverantwoordelijke inzage te verlangen. Die bepaling voorziet daarentegen niet in een dergelijk recht wat de informatie betreft over de identiteit van de werknemers van die verwerkingsverantwoordelijke die onder zijn gezag en overeenkomstig zijn instructies deze raadplegingen hebben verricht, tenzij die informatie onontbeerlijk is om de betrokkene in staat te stellen de hem bij deze verordening verleende rechten daadwerkelijk uit te oefenen en mits rekening wordt gehouden met de rechten en vrijheden van die werknemers.

Artikel 15, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de omstandigheid dat de verwerkingsverantwoordelijke in het kader van een gereguleerde activiteit een bankactiviteit uitoefent en dat de persoon van wie in zijn hoedanigheid van klant van de verwerkingsverantwoordelijke de persoonsgegevens zijn verwerkt, ook werknemer was bij deze verwerkingsverantwoordelijke, in beginsel niet van invloed is op de omvang van het recht van deze persoon op grond van deze bepaling.

HvJ – CONCLUSIE A-G MEDINA – 15 juni 2023 – zaak C-333/22 – Ligue des droits humains – België – [ECLI:EU:C:2023:488](#) – persbericht – conclusie

Toegang tot politiegegevens – Recht op inzage – Recht op voorziening in rechte – Richtlijn (EU) 2016/680

Richtlijn 2016/680 streeft twee beleidsdoelstellingen na. De richtlijn is enerzijds bedoeld om bij te dragen aan de totstandkoming van een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, waardoor het vrije verkeer van persoonsgegevens tussen bevoegde autoriteiten met het oog op handavingsdoeleinden mogelijk wordt gemaakt. Anderzijds wordt ermee beoogd een hoge mate van bescherming van die persoonsgegevens te waarborgen. Artikel 16, lid 2, VWEU, dat de Uniewetgever opdraagt voorschriften betreffende de bescherming van persoonsgegevens vast te stellen, is de rechtsgrondslag ervan.

Het is echter geen gemakkelijke opdracht om beide door richtlijn 2016/680 nagestreefde beleidsdoelstellingen met elkaar te „verzoenen”. De onderhavige zaak biedt het Hof de gelegenheid om in een concreet geval de afweging te maken tussen rechtshandhaving en gegevensbescherming in het kader van de uitoefening door betrokkenen van hun rechten.

B.A. werd een veiligheidsattest geweigerd, op grond van een besluit van de nationale Veiligheidsoverheid, dat onder andere was genomen om “redenen van staatsveiligheid en om de constitutionele democratische orde te handhaven”. B.A. vraagt om toegang tot de politiegegevens waarop het besluit is gebaseerd, maar dat recht kan volgens de Belgische regelgeving slechts indirect worden uitgeoefend via het Controleorgaan op de politieke informatie. Dat orgaan controleert de regelmatigheid van de bewaarde politiegegevens. Het Hof van beroep in Brussel vraagt het Hof van Justitie of een en ander strookt met de EU-bepalingen inzake bescherming van persoonsgegevens.

Volgens de A–G moeten betrokkenen die hun rechten uitoefenen via een onafhankelijke toezichthoudende autoriteit tegen die autoriteit beroep kunnen instellen bij de rechter. Een brede en algemene uitzondering op het recht op rechtstreekse inzage in persoonsgegevens in strafzaken is niet verenigbaar met het Unierecht.

A–G geeft het Hof in overweging: Artikel 17 van richtlijn (EU) 2016/680, gelezen in samenhang met artikel 46, lid 1, onder g), van die richtlijn en in het licht van artikel 47 en artikel 8, lid 3, van Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat de betrokkene een beroep in rechte moet kunnen instellen tegen een onafhankelijke toezichthoudende autoriteit wanneer hij zijn rechten via die autoriteit uitoefent, voor zover dat beroep betrekking heeft op de taak van die toezichthoudende autoriteit om de rechtmatigheid van de verwerking te controleren.

Aan de geldigheid van artikel 17 van richtlijn 2016/680 wordt niet afgedaan.

B Een brede en algemene uitzondering op het recht op rechtstreekse inzage in persoonsgegevens is niet verenigbaar met het Unierecht, in: *Nieuws Burgerlijk Procesrecht 2023/203*

B Conclusie A–G HvJ EU: Controleorgaan is niet slechts een doorgeefluik. (IT4297)

HvJ – CONCLUSIE A–G PIKAMÄE – 15 juni 2023 – zaak C–118/22 – Direktor na Glavna direksia „Natsionalna politsia“ pri MVR – Sofia – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2023:483](https://eur-lex.europa.eu/eli/cons/2023/483) – conclusie

Voorwaarden voor het verwijderen van een politieregistratie – Richtlijn 2016/680 – Artikelen 7 en 8 Handvest EU

De onderhavige zaak gaat over het evenwicht tussen het algemeen belang, dat met bestrijding van criminaliteit is gediend, en het belang van het individu bij de bescherming van zijn persoonsgegevens en de eerbiediging van zijn privéleven. Zij biedt het Hof de gelegenheid om zich in het licht van de relevante bepalingen van richtlijn (EU) 2016/680 uit te spreken over de temporele dimensie van de verwerking van dergelijke gegevens voor rechtshandavingsdoeleinden.

N.G. heeft verzocht om het verwijderen van gegevens die waren opgeslagen in het kader van een in het register van het districtspolitiebureau neergelegd vooronderzoek. Dat verzoek is geweigerd. Als reden hiervoor werd opgegeven dat een onherroepelijke veroordeling niet behoort tot de limitatief opgesomde gronden voor het wissen van een politieregistratie. Staat de richtlijn nationale wettelijke maatregelen toe die leiden tot een nagenoeg onbeperkt recht op verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, de opsporing of de tenuitvoerlegging van strafbare feiten?

A–G geeft het Hof in overweging: De artikelen 4, 5, 8 en 10 en artikel 16, lid 2, van richtlijn (EU) 2016/680, gelezen in onderlinge samenhang en in het licht van artikel 52, lid 1, Handvest EU verzetten zich tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan de persoonsgegevens, waaronder de biometrische en genetische gegevens, van eenieder die strafrechtelijk is veroordeeld wegens een opzettelijk gepleegd strafbaar feit, zonder verdere differentiatie naar de aard of de ernst ervan, tot aan het overlijden van de betrokkene in een politieb Bestand worden opgeslagen, en die niet de mogelijkheid biedt om toezicht uit te oefenen op het behoud van die gegevens in dat Bestand in het licht van de tijd die sinds het moment dat zij daarin zijn opgenomen is verstreken en om deze vervolgens eventueel te laten wissen.

Bij de toetsing of de duur van de opslag van de gegevens evenredig is aan het doel van de verwerking in het licht van de situatie van de veroordeelde persoon, kan ook rekening worden gehouden met het feit dat hij is gerehabiliteerd.

 Conclusie A–G HvJ EU: onbeperkte verwerking niet toelaatbaar. (IT4296)

3.10. Klachten in behandeling bij / door de Europese Commissie

Voor de pensioensector zijn twee klachten relevant die bij de Europese Commissie zijn ingediend. Deze zijn toegevoegd aan deze rapportage op verzoek van een aantal juristen en deze paragraaf wordt daarom herhaald. De klachten betreffen:

- de voorgeschreven uitvoering via een ‘stichting’;
- de versterkte meerderheid van een verantwoordingsorgaan bij een internationale, collectieve waardeoverdracht.

Het indienen van een klacht kan, als de commissie mogelijke inbreuk signaleert, leiden tot een officiële inbreukprocedure. Die uiteindelijk kan leiden tot aanpassing van nationale

regelgeving. Wanneer de commissie een EU-lidstaat voor het Europees Hof van Justitie daagt en in het gelijk wordt gesteld, moet de lidstaat maatregelen treffen om een einde aan de schending te maken.

Arresten van het Hof van Justitie gaan alleen over de vraag of er al dan niet inbreuk is gemaakt op het EU-recht. Het kan een nationale bepaling die strijdig is met het EU-recht niet nietig verklaren, en ook een nationale overheid niet dwingen om een verzoek van een burger in te willigen of een schadevergoeding te betalen aan slachtoffers van een inbreuk op het EU-recht. Dat loopt dus (vervolgens) via nationale rechtszaken. Klachten gaan dus alleen over principiële, algemene uitgangspunten.

3.9.1 de rechtsvorm stichting

Hoogleraar Van Meerten heeft een klacht ingediend bij de Europese Commissie om na te gaan of de verplichte deelname aan een Nederlands pensioenfonds nog wel houdbaar is. Een verplicht bedrijfstakpensioenfonds mag, net als andere pensioenfondsen, alleen een Nederlandse stichting zijn en bedrijven moeten onder strikte voorwaarden aansluiten.

Deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds is in veel gevallen verplicht. Zo'n 80% van de werknemers die pensioen opbouwen, bouwen op deze manier verplicht pensioen op via een werkgever die is aangesloten bij één van de 51 verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen met de 'stichting' als Nederlandse rechtsvorm. Buitenlandse uitvoerders mogen niet concurreren met Nederlandse bedrijfstakpensioenfondsen. Hoogleraar Van Meerten wil ook op deze manier via de Europese Commissie te weten komen of dit strookt met het mededingingsrecht en/of vrije dienstverlening.

3.9.2 internationale collectieve waardeoverdracht

De Pensioenwet kent een procedure voor Nederlandse (artikel 83 Pensioenwet) – en buitenlandse waardeoverdrachten (artikel 90(a) Pw). Deze bepalingen kennen verschillende procedures. Artikel 90a Pw stelt zwaardere eisen die niet voor een Nederlandse waardeoverdracht gelden. Voor een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht is goedkeuring van een tweederdemeerderheid van de deelnemers en gewezen deelnemers en een tweederdemeerderheid van de pensioengerechtigden die hebben gereageerd op een daartoe strekkend schriftelijk verzoek (hierna ook wel: 2/3 meerderheideis). De goedkeuringseisen die gelden voor grensoverschrijdende waardeoverdrachten, maar niet voor binnenlandse waardeoverdrachten kunnen een belemmering vormen voor het vrije verkeer. Dit onderscheid kan op grond van EU-recht worden aangemerkt als een onderscheid op grond van 'nationaliteit' (van de pensioenregeling). Volgens de regering heeft artikel 12 van de IORP II richtlijn specifiek betrekking op een grensoverschrijdende waardeoverdrachten en niet op binnenlandse waardeoverdrachten. Er is daarom volgens de regering sprake van ongelijke gevallen en dus zijn de vrij verkeerbepalingen niet relevant. Deze klacht is geregistreerd met nummer CHAP(2019)03437.

Daarnaast zijn er twee beroepen aanhangig bij het Europese Hof van Justitie inzake Pensioenwet- en fiscale aspecten rond internationale waardeoverdracht ([C459-22](#)) waarbij de Nederlandse overheid een aanwijsbevoegdheid heeft van een pensioeninstelling in een andere lidstaat waaraan wordt overgedragen of pensioenaanspraken direct worden belast als inkomsten of de buitenlandse pensioenuitvoerder aansprakelijk wordt/aanvaardt voor gemiste belastinginkomsten ingeval niet wordt voldaan aan (Nederlandse) fiscale voorwaarden en ([C360-22](#)) waarbij het om een vergelijkbaar afkoopverbod als in Nederland gaat bij een verplichte en vrijwillige overdracht van waarde naar een pensioeninstelling in een andere lidstaat.